

V Bruseli 23. marca 2022
(OR. en)

7426/22

AGRI 111
ENV 255
AGRIFIN 33
AGRIORG 35
SOC 180
COH 23
ALIM 2
COHAFA 36
DEVGEN 54

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	23. marca 2022
Komu:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generálny tajomník Rady Európskej únie

Č. dok. Kom.:	COM(2022) 133 final
Predmet:	OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Zaistenie potravinovej bezpečnosti a posilnenie odolnosti potravinových systémov

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2022) 133 final.

Príloha: COM(2022) 133 final

V Bruseli 23. 3. 2022
COM(2022) 133 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE,
RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A
VÝBORU REGIÓNOV**

Zaistenie potravinovej bezpečnosti a posilnenie odolnosti potravinových systémov

1. Úvod

Nevyprovokovaná ruská invázia na Ukrajinu ešte viac destabilizovala už aj tak krehké poľnohospodárske trhy. Pandémia COVID-19 a zmena klímy dostávajú poľnohospodárstvo na celom svete pod tlak. V najnovšej správe Medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC) sa uvádza, ako sa hrozby pre potravinovú bezpečnosť a výživu spôsobené suchom, záplavami a vlnami horúčav, ako aj zvyšovaním hladiny morí už prejavujú a budú rásť v dôsledku globálneho otepľovania, ktoré postihuje najmä zraniteľné regióny¹.

Na komoditných trhoch sa už pred inváziou prejavil výrazný nárast cien, ktorý poľnohospodárske trhy pocítovali zvyšovaním nákladov na energie a hnojivá a následným nárastom poľnohospodárskych cien. Ceny potravín v EÚ sa v porovnaní s februárom minulého roka zvýšili o 5,6 %.

Dodávky potravín momentálne v EÚ nie sú ohrozené. EÚ je vo veľkej miere sebestačná, pokiaľ ide o kľúčové poľnohospodárske výrobky a zároveň je hlavným vývozcom pšenice a jačmeňa a takisto je vo veľkej miere schopná pokryť spotrebu iných základných plodín, ako je kukurica alebo cukor. EÚ je tiež vo veľkej miere sebestačná, pokiaľ ide o produkty živočíšnej výroby vrátane mliečnych výrobkov a mäsa, pričom významnou výnimkou sú morské plody.

V dôsledku invázie na **Ukrajinu a celosvetového rozmachu cien komodít** sa však zvyšujú ceny na trhoch s poľnohospodárskymi výrobkami a produktmi z morských plodov, čím sa **odhalila zraniteľnosť nášho potravinového systému**: naša závislosť od dovozu napr. energií, hnojív a krmív. Zvyšujú sa tým aj náklady výrobcov a ovplyvňuje to cenu potravín, **čo vyvoláva obavy**, pokiaľ ide o kúpnu silu **spotrebiteľov** a príjmy **výrobcov**.

Narušenie obchodu **vyvoláva vážne obavy v súvislosti s celosvetovou potravinovou bezpečnosťou**, ktoré vyplývajú z krátkodobého vplyvu vojny a dlhodobějších neistôt, ktoré ju sprevádzajú. K dramatickému nedostatku potravín dochádza v obliehaných ukrajinských mestách. Dôležité obchodné toky obilnín a olejnía z Čierneho mora sa prakticky zastavili.

Vojna na Ukrajine dramaticky zmenila očakávania trhu a ovplyvnila ceny všetkých komodít vrátane agropotravinárskych primárnych produktov. **Obavy v súvislosti s potravinovou bezpečnosťou** sa sústreďujú najmä na celosvetový **trh s pšenicom**. Ceny na termínovaných trhoch s pšenicom sa od invázie zvýšili o 70 %. Celosvetová produkcia pšenice je v ohrození jednak v dôsledku šoku na strane dodávky vyplývajúceho z veľkosti podielu Ukrajiny a Ruska na trhoch s pšenicom, ako aj šoku na strane vstupných nákladov, najmä pokiaľ ide o zemný plyn, dusíkaté hnojivá a kyslík. Na uspokojenie potravinových potrieb na celom svete v tejto a ďalšej sezóne by bolo potrebné nájsť náhradu vo výške až 25 miliónov ton.²

¹ [Zmena klímy 2022: dôsledky, adaptácia a zraniteľnosť | Zmena klímy 2022: dôsledky, adaptácia a zraniteľnosť \(ipcc.ch\)](#)

² Odhaduje sa, že Ukrajina nebude môcť do konca júna 2022 vyviezť približne 5 miliónov ton pšenice. Okrem toho sa v hospodárskom roku 2022/2023 očakával vývoz ďalších 20 miliónov ton

Teraz je **čas preukázat' solidaritu** viac ako kedykoľvek predtým. V tomto oznámení sa uvádza reakcia Komisie na výzvu Európskej rady vo vyhlásení z Versailles z 10. a 11. marca 2022, aby predstavila možnosti riešenia rastúcich cien potravín a problému celosvetovej potravinovej bezpečnosti. Vychádza z posúdenia situácie (príloha 1) a stavia na svojej vízii spravodlivého, zdravého potravinového systému šetrného k životnému prostrediu stanovenej v Európskej zelenej dohode a stratégii Z farmy na stôl. Navrhujú sa v ňom **krátkodobé opatrenia na podporu potravinovej bezpečnosti a poľnohospodárstva** na Ukrajine, celosvetovej potravinovej bezpečnosti, ako aj výrobcov a spotrebiteľov v EÚ. Zároveň je výzvou na riešenie nedostatkov, ktoré odhalila rozvíjajúca sa kríza, a to spôsobmi, ktoré **posilnia prechod na udržateľné, odolné a spravodlivé potravinové systémy** v EÚ a na celom svete.

2. CELOSVETOVÁ POTRAVINOVÁ BEZPEČNOSŤ

Hrozí, že invázia Ruska na Ukrajinu bude mať vážne dôsledky pre celosvetovú potravinovú bezpečnosť, a to nielen na Ukrajine, ale aj v mnohých krajinách s nedostatkom potravín v Afrike (vrátane subsaharskej Afriky), na Blízkom východe a západnom Balkáne. Spolu s rastúcimi cenami potravín to pravdepodobne zvýši chudobu a nestabilitu v týchto krajinách.

Potravinová bezpečnosť na vojnu zničenej Ukrajine vyvoláva veľké obavy, najmä preto, že sa zdá, že Rusko sa schválne zameriava na zásoby potravín a skladovacie priestory a ničí ich. Vo výzve OSN sa odhaduje, že na Ukrajine bude postihnutých 18 miliónov ľudí vrátane 6,7 milióna osôb, ktoré budú vnútorne vysídlené. Nedostatok potravín v mestách a milióny utečencov a vysídlených osôb si **vyžadujú naliehavú potravinovú pomoc Ukrajine**. Humanitárni aktéri, ako napríklad Svetový potravinový program, poskytujú potravinovú pomoc a rozširujú svoje pôsobenie. EÚ mobilizuje pomoc prostredníctvom svojich mechanizmov civilnej ochrany a humanitárnych mechanizmov. Humanitárna pomoc EÚ, ktorá už teraz funguje, predstavuje 93 miliónov EUR pre Ukrajinu a Moldavsko vrátane potravinovej pomoci a podpory na základné potreby.

Úroda na Ukrajine, ktorá je nazývaná aj obilnicou Európy, **bude v roku 2022 výrazne ovplyvnená vojnou a celkovými nepokojmi**. Ukrajinskí poľnohospodári potrebujú na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby osivá, naftu, hnojivá a prípravky na ochranu rastlín. Komisia podporuje Ukrajinu v tom, aby vypracovala a vykonávala krátkodobú a strednodobú stratégiu potravinovej bezpečnosti s cieľom zaistiť, aby sa vstupy dostali do poľnohospodárskych podnikov tam, kde je to možné, a aby sa zachovali zariadenia na prepravu a skladovacie priestory, ktoré Ukrajine umožnia nakŕmiť svojich občanov a prípadne znovu získať svoje vývozné trhy. Komisia spolupracuje s Organizáciou OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) v teréne na západnej Ukrajine s cieľom podporiť malé poľnohospodárske podniky a zabezpečiť poľnohospodársku výrobu. Okrem toho Komisia na žiadosť ukrajinských poľnohospodárskych orgánov zabezpečí, aby sa zachoval a flexibilne uľahčil prístup na trhy EÚ, a to tak pre dovoz na ukrajinské trhy, ako aj pre vývoz z nich. Ukrajinská vláda plánuje financovať úroky z úverov pre poľnohospodárov v rámci programu v hodnote 25 miliárd hrivien (760 miliónov EUR) ako súčasť súboru nových opatrení na zmiernenie hospodárskeho otrasu vojny. A

ukrajinskej pšenice, ktorý sa nemusí podať zrealizovať. Tieto údaje nezohľadňujú žiadny vplyv na vývoz ruskej pšenice.

v neposlednom rade pomoc a podporu ukrajinským poľnohospodárom poskytujú aj poľnohospodárske organizácie EÚ.

Vojna má priamy vplyv na celosvetové dodávky potravín (najmä na pšenicu, kukuricu, jačmeň a slnečnicový olej) a na ceny hnojív, ako aj na ceny energií. Súčasný nárast cien ešte zhoršuje už aj tak zložitú sociálno-ekonomickú situáciu v dôsledku pandémie COVID-19, sucha a iných konfliktov. **V septembri 2021 trpelo akútnou potravinovou neistotou viac ako 161 miliónov ľudí v 42 krajinách.** Takmer každý tretí človek na svete nemá prístup k vhodným potravinám a približne 3 miliardy ľudí si náklady na zdravú stravu nemohlo dovoliť. Hrozí, že sa tieto počty ešte zvýšia a tým sa ešte viac zníži šanca na dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja do roku 2030. Podľa prvej analýzy FAO sa predpokladá, že počet podvyživených ľudí sa celosvetovo zvýši o 7,6 milióna (scenár mierneho šoku) až 13,1 milióna ľudí (scenár prudkého šoku).

V prípade mnohých krajín s nízkymi príjmami a dokonca aj krajín s nižšími strednými príjmami tieto okolnosti znamenajú **zvýšené náklady na dovoz (potravín)** v čase, keď sa dlh zvýšil a výmenné kurzy sú pod tlakom. Krajiny, ktoré dovážajú veľkú časť svojich potravín, a najmä pšenice (významnej základnej komodity), z Ruska a Ukrajiny (napr. Afrika, Blízky východ a západný Balkán), sú už výrazne zasiahnuté a môže sa v nich zhoršiť už existujúce napätie, čo môže viesť k sociálnym nepokojom, radikalizácii a nestabilite. Krajiny závislé od dovozu hnojív v značnej časti svojej poľnohospodárskej výroby, pričom niektoré z nich sú závislé aj od dovozu pšenice, budú čeliť rastúcim nákladom, ktoré sa môžu stať neudržateľnými vzhľadom na začarovaný kruh, čo vážne ohrozuje potravinársku výrobu na najbližších pár rokov.

Humanitárne potreby a náklady sa pravdepodobne zvýšia, čím sa zintenzívni tlak na humanitárnu pomoc. Napríklad Svetový potravinový program (WFP) odhaduje, že ich prevádzkové náklady sa v porovnaní so súčasnými úrovňami zvýšia o 26,1 milióna EUR mesačne v dôsledku kombinovaného vplyvu zvýšenia cien potravín a palív. V porovnaní s úrovňami pred pandémiou predstavujú tieto dodatočné náklady 63,8 milióna EUR mesačne.

EÚ ako významný aktér v oblasti humanitárnej pomoci a rozvoja, pokiaľ ide o potravinovú a výživovú bezpečnosť, poskytuje značnú finančnú a politickú podporu. Od roku 2015 vynaložila EÚ na humanitárnu potravinovú pomoc minimálne 350 miliónov EUR ročne. Okrem toho v období 2014 – 2020 **vyčlenila EÚ na rozvojovú spoluprácu viac ako 10 miliárd EUR, aby zlepšila potravinovú bezpečnosť pre najchudobnejších a najzraniteľnejších ľudí, pomohla odstrániť hlad a našla lepšie riešenie všetkých foriem podvýživy.** Na medzinárodnú spoluprácu zameranú na oblasť výživy v období 2021 – 2024 prisľúbila EÚ aspoň 2,5 miliardy EUR (1,4 miliardy EUR na rozvoj a 1,1 miliardy EUR na humanitárnu pomoc). V rámci programu medzinárodnej spolupráce na roky 2021 – 2027 bude EÚ podporovať potravinové systémy v približne 70 partnerských krajinách.

Asymetrický nárast cien futurít od ruskej invázie na Ukrajinu je dôkazom toho, že obavy súvisiace s celosvetovou potravinovou bezpečnosťou sa sústreďujú najmä okolo trhu s pšenicom. Z geostrategického hľadiska je zásadné, aby EÚ prispela k zaplneniu medzery vo výrobe s cieľom riešiť očakávaný celosvetový nedostatok pšenice. EÚ je nielen významným čistým vývozcom pšenice, ale aj vývozcom s najvyššími výnosmi

na celom svete³. Od minulého leta vyviezla EÚ 19 miliónov ton pšenice, pričom ďalších 13 miliónov ton sa očakáva do konca júna. Toto číslo by sa mohlo mierne zvýšiť v reakcii na vysoké ceny podporujúce predaj na vývoz. Vyhliadky na zber úrody zimnej pšenice v EÚ v roku 2022 sú dobré, keďže plochy sa v porovnaní s minulým rokom zvýšili o 1 % a plodiny počas zimy v hlavných produkujúcich členských štátoch netrpeli nepriaznivými poveternosťnými podmienkami.

Komisia v **krátkodobom** horizonte pravidelne sleduje a analyzuje ceny potravín a potravinovú neistotu, aby sa podľa možnosti koordinovala s ostatnými globálnymi aktérmi, vrátane úrovni zásob na úrovni krajín a regiónov, a to na základe Informačného systému pre poľnohospodárske trhy (AMIS). Monitoruje potreby v prípade tých komodít, v ktorých sú celosvetové zásoby nízke, aby sa tak poskytli správne trhové signály na zvýšenie výroby udržateľnými postupmi. **Humanitárna pomoc by sa mala zintenzívniť** v krajinách s nedostatkom potravín, ako aj krajinách postihnutých konfliktom v severnej Afrike a na Blízkom východe, v Ázii a subsaharskej Afrike. Pomoc by mala v rámci možností spočívať na koncepcii prepojenia medzi humanitárnou oblasťou, rozvojom a mierom a mala by rozširovať prácu Globálnej siete proti potravinovým krízam na vnútroštátnu a miestnu úroveň. Okrem toho bola na prvom Európskom humanitárnom fóre (21. – 23. marca 2022) sformulovaná výzva na prijatie opatrení s cieľom **spolupracovať ako Tím Európa na riešení humanitárnej globálnej krízy v oblasti potravinovej bezpečnosti**. EÚ a jej členské štáty môžu svojimi kolektívnymi opatreniami spoločne zintenzívniť humanitárnu pomoc na pomoc a obnovu.

Cieľom **programu núdzovej podpory**, ktorý EÚ navrhuje v prospech Ukrajiny (330 miliónov EUR), je prispieť k zmierneniu utrpenia ukrajinského obyvateľstva spôsobeného inváziou Ruska, a to zabezpečením prístupu k základnému tovaru a službám, ako aj ochrany. Program prispieje aj k zvýšeniu odolnosti krajiny voči hybridným hrozbám tým, že posilní schopnosť vlády, hospodárskych subjektov, médií a občianskej spoločnosti odolávať vplyvu krízy a prispieť k oživeniu krajiny. Dôraz sa bude klásť aj na obnovu civilnej infraštruktúry malého rozsahu a jej strategické plánovanie, ako aj na energetickú bezpečnosť.

V prípade splnenia požiadaviek na oprávnenosť to možno doplniť makroekonomickou podporou v prípade zmiernujúcich opatrení na pomoc skupinám, ktoré sú najviac postihnuté nárastom cien (potravín), a vypracovaním mechanizmov sociálnej ochrany. **EÚ môže takisto naďalej začleňovať dlhovú úľavu do širšieho politického dialógu, stratégií financovania a opatrení s cieľom podporovať zelenú obnovu.** Mali by sa zaviesť mechanizmy na predvídanie ďalšieho vývoja, aby sa zabránilo budúcim otrasom ešte pred ich vznikom a ak nastanú, aby sa skôr znižoval ich vplyv, než aby sa muselo reagovať na ich dôsledky.

Okrem toho sa EÚ bude naďalej intenzívne zasadzovať, a to aj na medzinárodných fórach, za to, aby sa **neobmedzoval ani nezakazoval vývoz potravín**, pretože následky takýchto opatrení sú katastrofálne, ako to vo veľkej miere preukázala kríza v rokoch 2007 – 2008 v rôznych častiach sveta. Zásadný význam bude mať koordinácia WTO. V záujme zvýšenia odolnosti sa dovážajúce krajiny nabádajú, aby si zabezpečili lepšiu diverzifikáciu zdrojov dodávok potravín. Okrem toho sú pre globálnu potravinovú bezpečnosť nevyhnutné dobre fungujúce globálne dodávateľské reťazce a logistika.

³ Výnosy pšenice v EÚ priemerne dosahujú 5,3 tony/hektár oproti 4,3 t/ha na Ukrajine a približne 3 t/ha alebo menej inde na svete.

V **strednodobom** horizonte bude EÚ naďalej podporovať krajiny pri transformácii na odolné a udržateľné poľnohospodárske a vodné potravinové systémy. To zahŕňa analytickú a politickú podporu vypracovanú v nadväznosti na samity z roku 2021 o potravinových systémoch a o výžive v záujme rastu. V tejto súvislosti EÚ zintenzívni svoju medzinárodnú výskumnú a inovačnú spoluprácu v oblasti potravín, pričom bude zohrávať vedúcu úlohu v rámci poradnej skupiny pre medzinárodný poľnohospodársky výskum (CGIAR), najmä pokiaľ ide o adaptáciu na zmenu klímy a jej zmierňovanie a udržateľné riadenie a ochranu prírodných zdrojov, pričom bude uplatňovať prístupy, ako sú agroekológia, starostlivosť o krajinu a agrolesníctvo, diverzifikácia obchodných tokov a výrobných systémov a znižovanie potravinových strát a plytvania potravinami. EÚ okrem toho posilní svoju medzinárodnú spoluprácu v oblasti výživy a zdravého stravovania, a to aj prostredníctvom humanitárnej pomoci, ako aj v oblasti odolných a inkluzívnych hodnotových reťazcov. Pokiaľ ide o Afriku, základným pilierom posilnenej spolupráce je akčný program Africkej únie a EÚ pre transformáciu vidieka dohodnutý v roku 2019.

EÚ je pripravená spolu s medzinárodnými organizáciami a v kontexte prebiehajúceho procesu G7 identifikovať požiadavky krajín, ktoré sú čistými dovozcami potravín, a v prípade potreby reagovať cieleňou zosúladenou podporou programov, za ktoré nesú zodpovednosť jednotlivé krajiny [napríklad v súlade s vnútroštátnymi plánmi realizácie vytvorenými v rámci samitu o potravinových systémoch a plánmi Komplexného programu rozvoja afrického poľnohospodárstva (CAADP)].

EÚ aktívne mobilizuje medzinárodné spoločenstvo, aby urýchlene rozšírilo multilaterálne opatrenia nad rámec humanitárnej pomoci. Malo by sa nimi zabezpečiť, aby orgány OSN s mandátmi týkajúcimi sa potravinovej bezpečnosti boli schopné prijať potrebné opatrenia. Potravinová bezpečnosť je napríklad ústredným prvkom mandátu FAO. Zohráva kľúčovú úlohu pri analýze a riešení vplyvov invázie Ruska na Ukrajinu na medzinárodné potravinové systémy a pri hľadaní riešení, ako predísť ďalšiemu zhoršeniu situácie s osobitným zameraním na ochranu najzraniteľnejších osôb. EÚ sa tiež usiluje zaistiť, aby sa potravinová bezpečnosť začlenila do úsilia celého systému OSN vrátane Bezpečostnej rady OSN a Valného zhromaždenia OSN s cieľom znovu upevniť medzinárodný mier a bezpečnosť.

Komisia navrhuje a nabáda členské štáty, aby:

- prejavili solidaritu s Ukrajinou poskytnutím **potravinovej pomoci, humanitárnej pomoci a podpory jej poľnohospodárstvu a rybárstvu** v úzkej spolupráci s medzinárodnými partnermi,
- **naďalej začleňovali dlhovú úľavu do širšieho politického dialógu, stratégií financovania a opatrení s cieľom podporovať zelenú obnovu,**
- zabezpečili pravidelné sledovanie a analýzu cien potravín a potravinovej neistoty, ktoré by sa mali koordinovať s ostatnými globálnymi aktérmi, vrátane úrovni zásob na úrovni krajín a regiónov a sprístupňovanie zásob krajinám v núdzi,
- naďalej podporovali krajiny pri transformácii na odolné a udržateľné poľnohospodárske a vodné potravinové systémy,
- zintenzívnili **humanitárnu pomoc regiónom a skupinám obyvateľstva najviac postihnutým potravinovou neistotou,**
- **zvážili makroekonomickú podporu rozvojových krajín s nízkym príjmom a s nedostatkom potravín,** pokiaľ budú splnené požiadavky na oprávnenosť, v prípade zmierňujúcich opatrení na pomoc skupinám, ktoré sú najviac postihnuté nárastom cien (potravín),
- vystupovali, a to aj na medzinárodných fórach, proti **obmedzeniam a zákazom vývozu potravín** a obhajovali dobre fungujúci **jednotný trh.**

3. POTRAVINOVÁ BEZPEČNOSŤ V EÚ

3.1. Dostupnosť a cenová prijateľnosť potravín

Dostupnosť potravín v EÚ momentálne nie je ohrozená, hoci cenová prijateľnosť potravín pre ľudí s nízkymi príjmami ohrozená je.

EÚ je vo veľkej miere sebestačná v prípade mnohých poľnohospodárskych výrobkov a je čistým vývozcom pšenice. EÚ je však výrazným čistým dovozcom určitých výrobkov, ktorých (rýchle) nahradenie môže byť ťažké, ako napríklad krmivové bielkoviny, slnečnicový olej alebo morské plody. Spotrebiteľom rozsiahly nedostatok nehrozí. Hoci stabilné dodávky potravín v EÚ nie sú ohrozené, tieto slabé miesta spolu s vysokými vstupnými nákladmi v potravinovom dodávateľskom reťazci spôsobujú ešte väčší nárast cien potravín. Ak sa výrazne vyššie výrobné náklady na úrovni poľnohospodárskych podnikov nebudú kompenzovať vyššími cenami, môže to mať vplyv na istotu dodávok.

Komisia v tejto súvislosti nedávno zriadila nový **európsky mechanizmus pripravenosti a reakcie na krízy v oblasti potravinovej bezpečnosti (EFSCM)**⁴, ktorého cieľom je zlepšiť koordinačné úsilie európskych a vnútroštátnych správnych orgánov, ako aj príslušných tretích krajín a súkromných zainteresovaných strán, aby sa zabezpečili dodávky potravín a potravinová bezpečnosť v čase krízy. V rámci mechanizmu, ktorý začal svoju činnosť 9. marca 2022, sa vykoná **dôkladné zmapovanie rizík a slabých miest potravinového dodávateľského reťazca EÚ**, po ktorom budú nasledovať odporúčania a vhodné zmierňujúce opatrenia.

⁴ COM(2021) 689 z 12. 11. 2021 „Plán pre nepredvídané udalosti na zabezpečenie dodávok potravín a potravinovej bezpečnosti v čase krízy“.

Dobre fungujúci **jednotný trh je základom potravinovej bezpečnosti a bezpečnosti potravín EÚ, a to aj v súčasnej kríze**. Naše dodávateľské reťazce sú vzájomne závislé a akékoľvek neodôvodnené obmedzenie jednotného trhu môže predstavovať neželané následky, ktoré môžu ohroziť našu dodávku bezpečných potravín. Komisia sa dôrazne stavia proti opatreniam členských štátov na ochranu domácich dodávok potravín tým, že bránia vývozu. Takéto **opatrenia narúšajúce obchod sú a priori nezlučiteľné s jednotným trhom a v konečnom dôsledku budú mať negatívny vplyv na potravinovú bezpečnosť**. Je dôležité, aby členské štáty koordinovali opatrenia s cieľom zlepšiť obchodné toky a dopraviť komodity a potraviny tam, kde sú najviac potrebné. Zriadením nástroja núdzovej pomoci pre jednotný trh sa ešte viac posilní pripravenosť a koordinačné schopnosti Únie a znížia sa riziká neodôvodnených obmedzení. Komisia a členské štáty **preverujú priame zahraničné investície (PZI)** v rámci nariadenia (EÚ) 2019/452, podľa ktorého môžu zväziť potenciálny účinok PZI na dodávky kritických vstupov, ako aj potravinovú bezpečnosť. Nové prípady budú predmetom hĺbkového posúdenia vzhľadom na ich možný vplyv na dodávky a ceny potravín.

Osobitná pozornosť by sa mala venovať najzraniteľnejším osobám vrátane utečencov z Ukrajiny, ako aj ľuďom s nízkymi príjmami, ktorí sú už teraz postihnutí vysokými cenami energií a stále znášajú následky sociálno-ekonomického otrasu spôsobeného pandemiou COVID-19. Štúdie ukázali, že po náraste cien potravín v roku 2008 domácnosti v priemere nakupovali menej ovocia a zeleniny a prešli na lacnejšie potraviny, ktoré sú zvyčajne vysokokalorické a majú nízky obsah živín (t. j. nedostatok vitamínov, minerálov a vlákniny, ktoré sú pre zdravie nevyhnutné).

V **kontexte rastúcich cien potravín** sú opatrenia sociálnej politiky dôležité na ochranu najzraniteľnejších občanov pred potravinovou neistotou a aby si každý mohol dovoliť dostatočné množstvo zdravých a výživných potravín, najmä zraniteľné skupiny, ako sú rodiny s deťmi, starší ľudia a osoby s nízkymi príjmami. Tieto opatrenia musia byť zakotvené v integrovanom prístupe zameranom na riešenie základných príčin chudoby a sociálneho vylúčenia. Európska záruka pre deti okrem toho poskytuje členským štátom usmernenia na zaručenie účinného prístupu k dostatočnej a zdravej výžive pre deti v núdzi vrátane aspoň jedného bezplatného zdravého jedla každý školský deň.

Členské štáty môžu čerpať z fondov EÚ, ako je Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby (FEAD), z ktorého sa podporujú opatrenia krajín EÚ zamerané na poskytovanie potravinovej a/alebo základnej materiálnej pomoci najodkázanejším osobám, pričom potravinová pomoc sa poskytuje viac ako 15 miliónom ľudí. Členské štáty môžu doplniť svoje zdroje mobilizáciou Pomoci pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU) a môžu čo najlepším spôsobom využiť dodatočnú flexibilitu svojich programov FEAD, ktorú umožňujú Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) vďaka nedávnomu návrhu Komisie.

Na zmiernenie vplyvu vysokých cien potravín na najzraniteľnejšie osoby môžu členské štáty zaviesť **znížené sadzby dane z pridanej hodnoty** a nabádať hospodárske subjekty, aby znížili cenu pre spotrebiteľov. Rada sa v decembri 2021 dohodla na reforme sadzieb DPH na úrovni EÚ, ktorá členským štátom umožňuje ďalej znižovať svoje sadzby až na 0 % na určitý tovar a služby, ktoré predstavujú základné potreby, najmä potraviny. Členské štáty už môžu využiť túto možnosť, ako aj prevody jednorazovej sumy domácnostiam ako efektívne a účinné riešenie cenovej dostupnosti.

3.2. Stabilizácia poľnohospodárskych trhov EÚ a podpora výrobcov

Trhová dynamika ovplyvňuje rozhodnutia výrobcov. S cieľom zmierniť tlak vysokých cien by sa krátkodobými úpravami mohol znížiť dopyt po palivách a krmivách a zvýšiť ponuka tým, že sa podporí väčšia miera výsadby jarnej pšenice. Poľnohospodári čoraz častejšie zavádzajú udržateľné postupy, ktoré si zaslúžia ďalšiu podporu.

Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) a spoločná rybárska politika (SRP) stanovujú celý rad opatrení vrátane **záchrannej siete pre ceny** a možnosti prijať **výnimočné opatrenia**. Tieto možno zaviesť na zabezpečenie stabilných trhov a na riešenie výnimočných okolností. Cielená podpora pre výrobcov, ktorí čelia zvýšeniu vstupných nákladov, je potrebná, ale nemala by oslabovať dlhodobé ciele odolnejšieho a udržateľnejšieho potravinového systému.

Komisia **pozorne monitoruje súčasnú situáciu** pomocou nástrojov na získavanie informácií o trhu vyvinutých od roku 2008⁵. V záujme lepšieho monitorovania úrovni zásob v tomto kontexte vysokých cien a vnímanej neistoty, pokiaľ ide o dodávky, Komisia navrhne členským štátom, aby **oznamovali mesačné údaje o súkromných zásobách** základných komodít v prípade potravín a krmív, čím by poskytli včasný a presný obraz o ich dostupnosti.

Vzhľadom na súčasnú výnimočnú situáciu Komisia navrhla **balík podpory vo výške 500 miliónov EUR** vrátane využitia rezervy na krízové situácie na pomoc výrobcovi najviac postihnutým závažnými následkami vojny na Ukrajine. Na tomto základe by členské štáty mohli poľnohospodárom poskytovať finančnú podporu s cieľom prispieť k celosvetovej potravinovej bezpečnosti alebo riešiť narušenie trhu v dôsledku zvýšených vstupných nákladov alebo obchodných obmedzení. Prioritou by mala byť podpora poľnohospodárov využívajúcich udržateľné postupy a zároveň by sa malo zabezpečiť, aby sa opatrenia zameriavali na sektory a poľnohospodárov, ktorí sú najviac postihnutí krízou. S cieľom riešiť možné výzvy v oblasti peňažných tokov na jeseň tohto roku Komisia umožní členským štátom vyplácať poľnohospodárom od 16. októbra 2022 **vyššie úrovne preddavkov na priame platby** a opatrenia na rozvoj vidieka týkajúce sa plochy a zvierat.

Reakcia EÚ na dodávky je obmedzená dostupnosťou úrodnej pôdy. Na rozšírenie výrobných kapacít EÚ dnes Komisia prijala vykonávací akt s cieľom výnimočne a dočasne povoliť členským štátom **výnimku z určitých ekologizačných záväzkov**. Konkrétne môžu v roku 2022 dovoliť **pestovanie akýchkoľvek plodín na potravinárske a krmovinárske účely** na pôde ležiacej úhorom, ktorá je súčasťou oblastí ekologického záujmu, pričom sa zachová plná miera ekologizačnej platby. Táto dočasná flexibilita tento rok umožní poľnohospodárom prispôbiť a rozšíriť ich plány pestovania plodín.

Komisia podporuje členské štáty pri využívaní možností na **znižovanie podielu primiešavania biopalív**, ktoré by mohli viesť k zníženiu plochy poľnohospodárskej

⁵ Strediská EÚ pre monitorovanie agropotravinárskeho trhu: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories_sk.
Stredisko Európskej únie pre monitorovanie trhu s produktmi rybolovu a akvakultúry (EUMOFA): <https://www.eumofa.eu/>
Krátkodobý výhľad trhu s poľnohospodárskymi výrobkami, ďalšie vydanie naplánované na 4. apríla 2022: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/outlook/short-term_sk#arablecrops.

pôdy EÚ využívané na pestovanie surovín na výrobu biopaliva, čím by sa zmiernil tlak na trhy s komoditami v prípade potravín a krmív.

Pokiaľ ide o prevádzkovateľov odvetvia rybníctva, Komisia zvažuje aktiváciu krízového mechanizmu ENRAF⁶, ktorý je navrhnutý pre mimoriadne udalosti spôsobujúce vážne narušenie trhov. Umožňuje členským štátom poskytnúť náhradu hospodárskym subjektom za ich ušlý príjem a hospodárske straty, ako aj uznaným organizáciám výrobcov a združeniam, ktoré skladujú produkty rybolovu⁷.

S cieľom umožniť členským štátom napraviť vážnu poruchu fungovania hospodárstva vyplývajúce z vojny na Ukrajine Komisia prijala 23. marca 2022 nový samostatný **dočasný krízový rámec**. Tento rámec umožňuje poskytnúť podporu podnikom, ktoré sú priamo alebo nepriamo zasiahnuté krízou, vrátane poľnohospodárov a rybárov, vo forme podpory likvidity a pomoci na zvýšené náklady za plyn a elektrickú energiu. Tento rámec umožňuje poskytnúť pomoc vrátane priamych grantov výrobcom postihnutým krízou (napríklad výrobcom, ktorých postihlo výrazné zvýšenie vstupných nákladov, najmä krmív a hnojív), ako aj pomoc energeticky náročným podnikom (ako sú výrobcovia hnojív a spracovateľský priemysel).

V krátkodobom horizonte vyvoláva obavy aj **dostupnosť krmiva**. Chovatelia hospodárskych zvierat a akvakultúrni chovatelia už hľadajú alternatívne zdroje ponuky, ktoré by nahradili dodávky, o ktoré prišli v dôsledku vojny. Niektoré členské štáty sa rozhodli využiť existujúcu flexibilitu v právnych predpisoch EÚ⁸ pre dovoz v riadne odôvodnených, výnimočných a dočasných prípadoch, ktoré neohrozujú bezpečnosť potravín a zdravie spotrebiteľov. Komisia takéto vnútroštátne opatrenia monitoruje. Na podporu trhu s bravčovým mäsom sa vzhľadom na osobitné ťažkosti v tomto odvetví zavádzajú opatrenia týkajúce sa trhovej bezpečnostnej siete.

Vysoké ceny hnojív podporujú efektívnejšie využívanie a stimulujú inovácie pri používaní udržateľnejších alternatív prispievajúcich k cieľu stratégie Z farmy na stôl, ktorým je zníženie strát živín o 50 % do roku 2030. V ekologickom poľnohospodárstve sa napríklad používajú obmedzené množstvá minerálnych hnojív, a preto je menej vystavené zvyšovaniu cien. Z krátkodobého hľadiska však **náklady na minerálne hnojivá a ich dostupnosť** musia byť aj naďalej prioritou až do prechodu na používanie udržateľných typov hnojív alebo metód hnojenia. Odvetvie hnojív v EÚ musí mať prístup k potrebnému dovozu vrátane plynu na výrobu hnojív v rámci samotnej EÚ. Ceny hnojív a dodávky pre poľnohospodárov sa budú monitorovať, aby sa zabezpečilo, že v EÚ nedôjde k ohrozeniu vyhlídky na zber úrody.

⁶ Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond (ENRAF) podľa článku 26 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/1139.

⁷ V súlade s mechanizmom uskladnenia stanoveným v článkoch 30 a 31 nariadenia (EÚ) č. 1379/2013 o spoločnej organizácii trhov s produktmi rybolovu a akvakultúry.

⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 396/2005 z 23. februára 2005 o maximálnych hladinách rezíduí pesticídov v alebo na potravinách a krmivách rastlinného a živočíšneho pôvodu a o zmene a doplnení smernice Rady 91/414/EHS.

4. ZABEZPEČENIE ODOLNOSTI POTRAVINOVÉHO SYSTÉMU

4.1. Udržateľné potravinové systémy

Hoci sú krátkodobé núdzové podporné opatrenia dôležité, nenahrádzajú význam preorientovania potravinárskeho sektora v dlhodobom horizonte na udržateľnosť a odolnosť.

Potravinová udržateľnosť má pre potravinovú bezpečnosť zásadný význam. Ak sa nezrealizuje prechod stanovený v stratégii Z farmy na stôl a stratégii biodiverzity, potravinová bezpečnosť bude v strednodobom a dlhodobom horizonte vážne ohrozená, čo bude mať nezvratný vplyv na celom svete. Pri vykonávaní týchto stratégií chce Komisia **zabezpečiť, aby v EÚ nebola ohrozená celková produktivita poľnohospodárstva a získavanie rýb a morských plodov.**

Komisia si plne uvedomuje vzájomné vzťahy medzi našim zdravím, ekosystémami, dodávateľskými reťazcami, modelmi spotreby a možnosťami našej planéty a v stratégii Z farmy na stôl stanovila svoju víziu **spravodlivého, zdravého potravinového systému šetrného k životnému prostrediu.** V tejto stratégii Komisia zdôraznila význam odolnosti potravinového systému EÚ, zabezpečenia prístupu k dostatočným dodávkam cenovo dostupných potravín pre občanov za každých okolností a spravodlivého a demokratického prechodu na udržateľné potravinové systémy v súlade s Európskym pilierom sociálnych práv.

Súčasná kríza odhaľuje závislosť potravinového systému EÚ od dovážaných vstupov, ako sú fosílna palivá, hnojivá, krmivá a suroviny, čo potvrdzuje potrebu **zásadného preorientovania poľnohospodárstva EÚ** a potravinových systémov EÚ na udržateľnosť v súlade so Zelenou dohodou a s reformovanou SPP, pričom nápomocné budú aj opatrenia navrhnuté v dlhodobej vízii pre vidiecke oblasti⁹.

Zlepšené a znížené využívanie vstupov (živín, pesticídov) a ekologické poľnohospodárstvo (ktoré menej závisí od takýchto vstupov) sú piliermi prechodu na udržateľné poľnohospodárstvo. Ukončenie nehospodárneho odhadzovania úlovkov na mori a boj proti nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu dovedú populácie rýb na udržateľnú úroveň. Súčasná kríza poukazuje aj na náklady spojené s nečinnosťou vrátane naliehavosti riešenia výziev z hľadiska poľnohospodárskej produktivity a environmentálnych vplyvov nepriamej zmeny využívania pôdy, a to aj v tretích krajinách.

Inovácia prostredníctvom výskumu, poznatkov, technológií, agroekológie a prijímania najlepších postupov môže zmierniť tlak na vstupné náklady bez toho, aby bola ohrozená výrobná kapacita, **čo povedie k dlhodobému pokroku v produktivite** v záujme dosiahnutia zelenej transformácie. Čo je dôležitejšie, pomôže dosiahnuť zásadnú zmenu v spoločnosti znížením plytvania potravinami, podporou väčšej konzumácie rastlinnej stravy a budovaním partnerstiev s tretími krajinami v záujme rozvoja udržateľných potravinových systémov. Lepšie informácie o udržateľnosti našich potravín umožnia spotrebiteľom rozhodnúť sa v prospech udržateľnosti. Boj proti potravinovým stratám a plytvaniu potravinami znižuje tlak na obmedzené prírodné zdroje a prináša úspory a prerozdelenie nadbytočných potravín pomáha ľuďom v núdzi.

⁹ Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ - smerom k zabezpečeniu silnejších, prepojených, odolných a prosperujúcich vidieckych oblastí do roku 2040, COM/2021/345 final.

poradenstva a odbornej prípravy v oblasti hospodárenia so živinami. Členské štáty by mali v tejto súvislosti v plnej miere využívať možnosti svojho strategického plánu SPP, ako aj optimalizovať a obmedzovať využívanie iných vstupov, ako sú antibiotiká a pesticídy, a zapojiť sa do uhlíkového poľnohospodárstva.

4.2. Zvyšovanie odolnosti znižovaním závislosti od fosílnych palív a dovážaných vstupov

Odolnosť potravinárskeho sektora EÚ si vyžaduje diverzifikované zdroje dovozu a odbytká prostredníctvom ambicióznej a spoľahlivej obchodnej politiky na multilaterálnej úrovni, ako aj prostredníctvom obchodných dohôd. Vojna na Ukrajine a reakcia trhov odhalili **potrebu riešiť závislosť európskeho poľnohospodárstva a rybárstva od energetiky a energeticky náročného dovozu.**

Obzvlášť dôležitým cieľom je **znižovať závislosť od minerálnych hnojív vyrábaných z fosílnych palív. Dusíkaté hnojivá** sa vyrábajú hlavne pomocou zemného plynu (ako zdroja energie aj ako reagujúcej zložky). Investície do obehového biohospodárstva prispievajú k nahrádzaniu výrobkov, materiálov a energie na báze fosílnych palív, čím pomáhajú dekarbonizovať hospodárstvo¹¹. Výroba minerálnych hnojív čistou technológiou predstavuje významnú inováciu. Komisia podporuje prechod na **zelený amoniak**¹², napr. v prípade výrobcov hnojív, zavádzaním čistého vodíka, ako sa uvádza vo vodíkovej stratégii Komisie¹³ a s podporou **Aliancie pre čistý vodík** a investíciami vo výške 800 miliónov EUR.

Fosfát a uhličitan draselný sú kľúčovými živinami na zabezpečenie dobrých výnosov vysokokvalitných plodín pestovaných na ornej pôde. Existuje akútna závislosť od dovozu oboch látok, keďže väčšina zásob je v tretích krajinách vrátane Ruska, Číny, Maroka a Bieloruska. Vývoz uhličitanu draselného z Ruska a Bieloruska predstavuje 40 % svetového obchodu. V dôsledku nedávno prijatých sankcií bude musieť EÚ nahradiť podiel dovozu z týchto dvoch krajín (60 % v prípade uhličitanu draselného a 35 % v prípade fosfátov) inými zdrojmi. Už platná dohoda o voľnom obchode môže uľahčiť získavanie týchto vstupov z iných krajín. Komisia bude pozorne monitorovať situáciu s cieľom predvídať možný nedostatok a prijať v prípade potreby dočasné nápravné opatrenia na uľahčenie takéhoto zaistenia zdrojov.

Únia bude prostredníctvom programu **Horizont Európa** ďalej investovať do výskumu a inovácií s cieľom nahradiť používanie syntetických hnojív a urýchliť v EÚ prechod na udržateľné, obehové potravinové systémy efektívne využívajúce zdroje. V rámci jedného z pracovných programov Horizontu Európa sa na roky 2021 – 2022 vyčlení na odvetvia obehového hospodárstva a biohospodárstva značný rozpočet vo výške 268,5 milióna EUR. Okrem toho sa na európske partnerstvo pre obehové hospodárstvo využívajúce biologické materiály vyčlení až 1 miliarda EUR na obdobie siedmich rokov, pričom sa posilní postavenie prvovýrobcov. Podporí sa tým sľubná cesta definovaná v stratégii pre biohospodárstvo, ako napr. **zvýšenie udržateľného využívania biomasy,**

¹¹ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-value-chains_en.pdfhttps://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-water-nutrients-waste_en.pdf.

¹² Projekty vo výške 30 – 35 miliárd EUR by mohli byť v krátkodobom až strednodobom horizonte funkčné napríklad v Španielsku, Holandsku, Rakúsku a Švédsku.

¹³ COM(2020) 301 final.

zhodnocovanie cenných živín (vrátane fosfátov¹⁴ a živín z maštalného hnoja) a **výroba biologických alternatív** (vrátane využívania vedľajších produktov, rezíduí a tokov odpadu) s cieľom uzavrieť kolobeh živín a zároveň chrániť kvalitu vody, ovzdušia a pôdy. Uľahčí sa prístup výrobkov z obehového hospodárstva na vnútorný trh.¹⁵ Komisia bude naďalej zvažovať ďalšie bezpečné regulačné kroky, aby umožnila širšie možnosti využívania zhodnotených živín z maštalného hnoja. Komisia spolu s členskými štátmi navyše vyvinie akčný plán integrovaného hospodárenia so živinami v snahe riešiť problém znečistenia živinami pri zdroji a zvýšiť udržateľnosť sektora chovu hospodárskych zvierat.

Využívanie energie v poľnohospodárstve a pri získavaní morských plodov v priemyselných krajinách už klesá v dôsledku zvýšenia efektívnosti¹⁶. Ďalšie prínosy sú možné vďaka väčšej **efektívnosti využívania dusíka, zhodnocovaniu biomasy a obmedzeniu plytvania potravinami**. Cielový výskum a inovácie sa zamerajú na ďalšie zlepšenie efektívnosti aplikácie hnojív na úrovni poľnohospodárskych podnikov, okrem iného zavedením techník **precízneho poľnohospodárstva**. Financovanie z prostriedkov EÚ navyše podporuje výskum udržateľných systémov potravinárskej výroby vrátane **zmiešaného poľnohospodárstva, agroekológie alebo ekologického poľnohospodárstva**. Strukoviny, ktoré viažu dusík a využívajú menej dusíkatých hnojív, zohrávajú v týchto výrobných systémoch významnú úlohu a bude im venovaná osobitná pozornosť. Zníženie spotreby motorovej nafty v traktoroch by sa mohlo dosiahnuť inováciami, ktorých cieľom bude obmedziť používanie prípravkov na ochranu rastlín a mechanické odstraňovanie buriny.

Udržateľné hospodárenie s populáciami rýb v kombinácii s energeticky účinnejšími rybárskymi plavidlami takisto prispeje k zníženiu využívania fosílnych palív na získavanie morských plodov.

Urýchlenie výroby a využívania energie z obnoviteľných zdrojov je ďalšou prioritou, ku ktorej prispievajú strategické plány SPP, ENRAF¹⁷, ako aj financovanie z nástroja NextGenerationEU. Výroba elektrickej energie v poľnohospodárskych podnikoch z veternej a slnečnej energie alebo z bioplynu nielen posilní odolnosť týchto konkrétnych poľnohospodárskych podnikov, ale prispeje aj k bezpečnosti a udržateľnosti európskych dodávok energie. V tejto kríze sa musíme vyhnúť zvýšeniu využívania potravinárskych plodín a krmovín ako surovín na výrobu biopalív. Komisia vyzýva členské štáty, aby zvýšili investície do bioplynu z poľnohospodárskych podnikov alebo družstiev získaného z udržateľných zdrojov biomasy, najmä poľnohospodárskeho a akvakultúrneho odpadu a rezíduí, čím by sa vytváranie ekonomickej hodnoty ukotvilo vo vidieckom hospodárstve.

Zníženie závislosti od dovozu krmív je súčasťou širšej transformácie potravinového systému EÚ vrátane prechodu na výraznejšie rastlinnú stravu a zabezpečenia

¹⁴ Napríklad: „Phos4You: zavádzanie recyklácie fosforu z odpadových vôd v severozápadnej Európe“ [Phos4You - PHOSphorus Recovery from waste water FOR YOUr Life | Interreg NWE \(nweurope.eu\)](https://www.phos4you.eu/)

¹⁵ Po nadobudnutí účinnosti nariadenia (EÚ) 2019/1009 o sprístupňovaní EÚ produktov na hnojenie na trhu – t. j. 15. júla 2022.

¹⁶ Crippa a kol. (2021) Nature Food. [http://www.nature.com/articles/s43016-021-00225-9](https://www.nature.com/articles/s43016-021-00225-9).

¹⁷ Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond.

odolnejšieho a autonómnejšieho potravinového systému. Európska rada vo svojom vyhlásení z Versailles vyzvala k zvyšovaniu **produkcie rastlinných bielkovín v EÚ**.

Najmenej 19 členských štátov plánuje vo svojich strategických plánoch SPP na roky 2023 – 2027 využiť možnosti poskytovania „viazanej podpory“ na bielkovinové plodiny. Komisia vyzýva členské štáty, aby ako súčasť **udržateľných poľnohospodárskych systémov založených na diverzifikovaných zdrojoch krmiva** využívali aj iné možnosti podpory produkcie rastlinných bielkovín vrátane špecializovaných odvetvových intervencií. Komisia bude vo svojom súhrnnom posúdení strategických plánov SPP členských štátov¹⁸ venovať osobitnú pozornosť bielkovinovým plodinám a zároveň preskúma politiku vymedzenú v jej správe z roku 2018 o rozvoji rastlinných bielkovín v EÚ¹⁹.

Komisia:

- podporí prostredníctvom **Fondu európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby (FEAD)** opatrenia krajín EÚ s cieľom poskytovať potravinovú a/alebo základnú materiálnu pomoc najodkázanejším osobám,
- **poskytne podporný balík vo výške 500 miliónov EUR** na podporu najviac postihnutých poľnohospodárov,
- zavedie **opatrenia trhovej bezpečnostnej siete** na podporu konkrétnych trhov a neskôr v tomto roku umožní zvýšenie úrovni **preddavkov na priame platby**,
- uplatní nový samostatný **dočasný krízový rámec (TCF)** pre štátnu pomoc,
- členským štátom povolí v **roku 2022 výnimku z určitých ekologizačných záväzkov s cieľom poskytnúť na pestovanie dodatočnú poľnohospodársku pôdu**.

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- využívali nové strategické plány SPP na **uprednostnenie investícií, ktoré znižujú závislosť od plynu, paliva a vstupov, akými sú pesticídy a hnojivá, napr.:**
 - investície do udržateľnej výroby bioplynu, čím by sa znížila závislosť od ruského plynu,
 - investície do precízneho poľnohospodárstva, čím by sa znížila závislosť od syntetických a minerálnych hnojív, ako aj chemických pesticídov,
 - podpora uhlíkového poľnohospodárstva, znižovanie emisií skleníkových plynov a poskytovanie lepších príjmov poľnohospodárom,
 - podpora agroekologických postupov, čím by sa znížila závislosť od chemických vstupov a zabezpečila trvalá potravinová bezpečnosť,
- **zabezpečili účinnosť a pokrytie systémov sociálnej ochrany** a prístup k základným službám pre osoby v núdzi.

¹⁸ Článok 141 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/2115.

¹⁹ COM(2018) 757 final.

5. ZÁVEREČNÉ POZNÁMKY

Nevyprovokovaná vojna na európskom kontinente opäť spôsobila potravinovú neistotu na Ukrajine, ktorá má jedny z najúrodnejších pôd v Európe.

Európska rada vo svojom vyhlásení z Versailles vyzýva Komisiu, aby urýchlene prijala opatrenia na čo najrýchlejšie predstavenie možností riešenia rastúcich cien potravín a problému celosvetovej potravinovej bezpečnosti. V tomto oznámení sa načrtávajú okamžité a prebiehajúce opatrenia na podporu potravinovej bezpečnosti pre občanov Ukrajiny, ako aj na podporu potravinovej bezpečnosti v krajinách s nedostatkom potravín. Zaoberá sa cenovou dostupnosťou potravín v EÚ a osobitnými krátkodobými výzvami pre výrobcov, ktorí čelia vysokým vstupným nákladom. Pripomína sa v ňom záväzok Komisie vyplývajúci zo Zelenej dohody a stratégie Z farmy na stôl a stanovujú sa strednodobé opatrenia na podporu prechodu na udržateľný potravinový systém.

Komisia vyzýva členské štáty, aby sa aktívne angažovali a urýchlene vykonali potrebné opatrenia na riešenie naliehavých obáv a dlhodobej zraniteľnosti. Členské štáty sú schopné zaviesť mnohé z týchto opatrení bez ďalšieho regulačného rámca na úrovni EÚ. Komisia osobitne naliehavo vyzýva členské štáty, aby v prípade potreby upravili svoje plány SPP s cieľom zabezpečiť odolnosť potravinového systému.

Komisia zároveň posilní svoje úsilie a zintenzívni spoluprácu s medzinárodnými organizáciami a inými kľúčovými aktérmi, aby včas a účinne riešila dôsledky ruskej invázie na Ukrajinu pre globálnu potravinovú bezpečnosť.